

Brnem s pravítkem v kapse

Bylo by snadné vytvořit seznam deseti nejpozoruhodnějších brněnských vil. Jenže, po takto vytyčené trase by putovaly průvody turistů, až by si začaly překážet. A řada neméně zajímavých staveb by zůstávala v ústraní. Brnem se lze totiž při hledání zajímavých vil toulat několik dní. Lepší než seznam je návod, jak se po ulicích rozhlížet...

Město světové

Takovou šanci jen tak nějaké město nedostalo. Psal se rok 1918, vzniklo Československo a Brno se mělo přeměnit na skutečnou metropoli Moravy. Spojením starého Brna a více než dvaceti přilehlých obcí začalo vznikat Velké Brno. Ve městě se budovala sídla pro nové školy i úřady a noví obyvatelé potřebovali bydlet. Vše muselo proběhnout rychle, správa nově zrozeného státu nemohla čekat. Nad stavebním rozvojem Brna tak držel neformální patronát sám T. G. Masaryk. „Musíte jedním slovem z Brna udělat město světové a světovost nezáleží v počtu, ale v kvalitě,“ řekl brněnskému starostovi v roce 1921.

Je přirozené, že požadavku na rychlé a účelné stavby vyhovoval nastupující functionalismus. Sloh bez zbytečných příkras, kte-

Palác Morava na Divadelní ulici od architekta Arnošta Wiesnera

rý se obloukem vyhnul v Čechách populárnímu rondokubismu, přinesl do Brna betonové konstrukce, hladké omítky a průčelí zdobená pásovými okny a střídými římsami.

Snad největší zdobnost, jakou si architekti v Brně dovolili, byla inspirace holandskou skupinou De Stijl. K hladkým betonovým pilířům se přidaly plochy rezného zdiva a vzorů z přesně poskládaných vypálených cihel.

Brno se rodilo z tahů vedených na rýsovacích prknech podél rovných pravítek, bez kudrlinek a ornamentů. A bylo jedno, zda se architekti zamýšleli nad sídly úřadů či nad vilkami státních zaměstnanců.

Fuchsova prohnutá fasáda

I proto lze procházku začít třeba u monumentální budovy Zemského vojenského velitelství (Kounicova ul.). Dlouhou budovu s prohnutým průčelím a pravidelně rozmístě-

nými okny projektoval Bohuslav Fuchs. Oblouk průčelí nebyl samoúčelný. Pomohl jednak vyrovnat zalomení ulice a navíc není protáhlá budova fádni. Dynamiku Fuchs vytvořil jednoduchým prohnutím fasády.

Stejný prvek v Brně objevíte u řady rodinných domů. Hladká čelní fasáda je leckdy ozvláštněna právě prohnutím.

Žlutý kopec

Jindřich Kumpošt – další z architektů, kteří mezi válkami formovali tvář Brna – využil motivu oblouku u obytných domů na vstupu do nově se rodící vilové čtvrti na Žlutém kopci, které se začalo říkat Masarykova. Dvojici domovních bloků najdete na Vaňkově náměstí, kde vytváří přirozenou vstupní bránu do čtvrti plné rodinných domků a vil.

Cestu na Žlutý kopec je vhodné začít u tzv. Červeného kostela, odkud vyjíždějí do Masarykovy čtvrti trolejbusy. Trolejbusem se nechte zavést až na konečnou na Barvičově ulici.

V těsném sousedství stojí na rohu Kaplanovy ulice rodinný dům od Františka Kalivody z let 1935 – 1936. Pravidelné horizontální členění pásy oken, tak typické pro functionalistické domy, střídají pouze ojedinělé vertikály: skleněné cihly propouštějící světlo na vnitřní schodiště, sloup podpírající roh vstupního výklenku či požární žebřík.

Po schodech kolem domu sestoupíte k rodinným domům od Kumpošta. Z odstupů spatříte rafinovaně skryté třetí podlaží umístěné na střešní terase. Místo schované před zvědavými pohledy nabízí meziválcové →

Věrná replika Zemanovy kavárny od Bohuslava Fuchse vznikla v roce 1995.

Stylové kavárny

K vytříbené architektuře a noblesnímu prvorepublikovému stylu patří klidné posezení v kavárně. Nejstylovější ze všech je **Zemanova kavárna** na Kolišti. Podle Fuchsova projektu vznikla v roce 1926, při stavbě Janáčkovy divadla v 50. letech byla zbořena. V roce 1995 byla postavena její věrná replika. V kavárně si mimo jiné pochutnáte na stejné lahůdce jako ve vile Tugendhat – velkých oknech, která se zasouvají do podlahy, aby umožnila propojení interiéru s terasou.

Moderní design, který se hlásí k odkazu functionalismu, zdobí **Café Onyx** na Zámečnické ulici. Hladké žulové stoly, krémově bílé kožené čalounění sedaček, bar sestavený z tabulí mléčného skla, velká francouzská okna. Interiér je jednoduchý, ale přesto nepůsobí stroze. Mimochodem, i provedení toalet a umývárny je vkusné. Stěny i podlahy jsou obloženy drobnou černou mozaikou, která kontrastuje s bílou sanitární keramikou.

Domácká zabydlenost je charakteristická pro **kavárnu Spolek** na Orlí ulici, do níž se vchází úzkou uličkou mezi dvěma domy. Uvnitř najdete opravdu originální interiéru i chutné občerstvení. Jen škarohlíd by mohl namítat, že zelené čalounění židlí a dlouhých lavic připomíná železniční vagóny druhé třídy. V žádném vlaku to nevypadá tak hezky. Na nízké knihovně leží noviny, listovat můžete i řadou kulturních časopisů. Měk- ké světlo přichází shůry proskleným světlíkem. V prvním patře je knihkupectví.